

УДК 378.126

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V41(2023)-06

Гула Л. В., старший викладач кафедри методики професійного навчання, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0002-5775-9478

e-mail: larisa.gulaya1@gmail.com

Навчання сучасних менеджерів освіти на основі новітніх технологій

Анотація. У статті розглянуто проблему використання новітніх технологій у структурі професійної підготовки сучасних менеджерів освіти. Масштабні соціокультурні зрушення та неминуча зміна освітньої парадигми вимагають становлення якісно нових ознак суспільної свідомості й практики, нового типу культури, мислення та ринкового господарювання. Важливим є випереджувальний розвиток галузі на засадах інноваційного мислення, що передбачає реалізацію загальних і особистісних завдань освіти як єдності традиційної та інноваційної педагогічних стратегій розвитку.

Установлено, що результатом інноваційних процесів є використання теоретичних і практичних нововведень, які утворюються також на межі теорії та практики. Дається обґрунтування стосовно перспективних та пріоритетних напрямків і методів упровадження інноваційних педагогічних технологій, які досить позитивно впливають на формування методичної компетентності майбутніх менеджерів освіти, варто зарахувати інформаційно-комунікативні технології та модульно-розвивальне навчання.

Ключові слова: професійна компетентність; інноваційні технології; інформаційно-комунікаційні технології; інтерактивні форми та методи навчання; модульна технологія; сучасні менеджери освіти.

Gula Larysa, senior lecturer of the Department of Vocational Training Methodology, Mykolaiv National Agrarian University, Mykolaiv, Ukraine

Modern Education Managers Training Through the Latest Technologies

Abstract. Introduction. The article examines the problem of using the latest technologies in the structure of professional training of modern education managers. Large-scale sociocultural shifts and an inevitable change in the educational paradigm require the formation of qualitatively new features of social consciousness and practice, a new type of culture, thinking and market management. Anticipatory development of the industry on the basis of innovative thinking is important, which includes the implementation of general and personal tasks of education as a unity of traditional and innovative pedagogical development strategies. The activity of the education manager is multifunctional, multi-activity and professional, its content requires expanding pedagogical knowledge and mastering the achievements of the scientific circle, management skills, which ensures the duration of purposeful training.

Purpose. The goal is to determine the main areas of professional development of education managers of the new generation and to highlight effective modern pedagogical technologies in the process of training education managers.

Results. It was established that the result of innovative processes is the use of theoretical and practical innovations, which are also formed on the border between theory and practice. A justification is given regarding prospective and priority areas and methods of management of innovative pedagogical technologies, which have a rather positive effect on the formation of methodological competence of future managers of education, it is worth including information and communication technologies and modular and developmental training. It becomes obvious that today a specialist in the field of education management should be able to see the new and promising, to make changes in traditional forms and means of education, project its development taking into account the laws of the market economy.

Conclusions. Ukrainian society needs modern managers of an innovative type. The management education system of Ukraine faces the task of appropriate restructuring of the content and scientific and methodological support of the educational and educational process of professional training of specialists in this field, directing it to the formation of the readiness of future specialists for innovative professional activities.

Keywords: professional competence; innovative technologies; information and communication technologies; interactive forms and methods of learning; modular technology; modern education managers.

JEL Classification: A22.

Постановка проблеми. Гармонізація вищої освіти в Україні та її розвиток здійснюватиметься за певними принципами відповідно до вимог Європейського простору вищої освіти. А це насамперед пріоритетне впровадження інноваційних досягнень в освіту та науку. Адже відомо, що інноваційний шлях розвитку

суспільства можна забезпечити шляхом формування поколінь людей, які мислять і працюють по-новому [1].

Ефективний розвиток нашої країни насамперед залежить від якості управління економікою, соціальною та соціокультурною сферами. Тому підготовка висококваліфікованих і мотивованих управлінських кадрів набуває нині не лише суто

¹Стаття надійшла до редакції: 14.10.2023

Received: 14 October 2023

економічного, а й загальносоціального значення. Вимоги до фахівців з управлінської діяльності в освіті постійно зростають та ускладнюються відповідно до потреб суспільства та науково-технічного прогресу (НТП). Доволі складно не помітити той факт, що сьогодні фахівець у сфері управління освітою має бути агентом зміни форм і методів навчання та розвитку дизайну відповідно до законів ринкової економіки. Отже, нашій державі потрібен менеджер нового типу.

Необхідно підготувати управлінський персонал до середовища, де обов'язки постійно змінюються, інформація надходить через багато каналів, а результативність полягає в здатності розв'язувати проблеми, викликані:

1) глобальною конкуренцією, ширшим діапазоном протиборчих сил. Це пов'язано з інтернаціоналізацією економік усіх країн, тому сучасні менеджери повинні вміти працювати в різних умовах;

2) зміна критеріїв, що визначають кваліфікацію праці. Використання інновацій інформатизації вимагає підготовки працівників, які повинні вільно володіти сучасними технологіями;

3) наявність політичних, соціальних, економічних і психологічних факторів демотивації: стрес, тиск, невизначеність як у суспільстві, так і в окремих групах; кількісне збільшення та якісне ускладнення проблем, які необхідно вирішувати, при обмеженості засобів для їх вирішення;

4) відсутність у керівників ділової репутації, що вимагає управлінської успішності, великого досвіду і глибоких знань своєї сфери діяльності, високих моральних якостей, знання іноземних мов тощо;

5) зміна ціннісних орієнтацій співробітників. Таким чином, трудова етика отримує новий зміст: праця виступає не тільки як засіб заробітку для задоволення матеріальних потреб, а і як інструмент саморозвитку та самоорганізації, що вимагає постійного вдосконалення та розвитку професійних умінь і навичок. Важливою складовою, яка впливає на потенціал керівника, є його компетентність.

Компетентність включає такі компоненти: загальну; комунікативну; організаційну; спеціальну. Основною є загальна компетенція, пов'язана з рівнем освіти працівника, знаннями в галузі менеджменту, економіки, фінансів, маркетингу, психології. Компетентність працівників належить групі якісних характеристик. Під професійною компетентністю менеджера ми розуміємо особистісні здібності, які дозволяють самостійно та ефективно реалізовувати цілі процесу управління.

Зважаючи на викладене раніше, можна стверджувати, що перед системою менеджерської освіти в Україні постає питання перебудови змістового та науково-методичного забезпечення освітнього процесу професійної підготовки фахівців даної галузі, спрямування його на формування готовності майбутніх фахівців до інноваційної професійної діяльності.

Наукові дослідження в цій галузі є актуальними, вони здійснюються на теоретичному та практичному рівнях, поєднуючи підходи та ідеї різних наук, таких як: педагогіка, психологія, економіка, менеджмент, інновації та інші.

Одним із векторів підготовки майбутніх менеджерів є впровадження інформаційних технологій (ІТ). Впровадження цих ІТ-технологій потребує комп'ютерного, програмного та методичного забезпечення. Також на сучасному етапі інформатизації вищої освіти виникає необхідність розробки технічної політики щодо їх оснащення необхідними технічними та програмними засобами для подальшого розвитку навчання за допомогою технічних засобів та їх ефективного застосування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Увага науковців щодо теоретичних і практичних засад підготовки менеджерів освіти зосереджена на визначенні особливостей її змісту, психолого-педагогічних та дидактичних умов опанування професійною діяльністю; специфіці професійної підготовки менеджерів. Проблема використання ІТ розкривається в багатьох напрямках наукових досліджень, а саме: у філософському аспекті (І. Зязюн, В. Кремень та ін.); в управлінському аспекті (Г. Дмитренко, В. Бондар та ін.); в андрагогічному аспекті (В. Олійник, В. Семиченко, Т. Сорочан та ін.); у дидактичному аспекті (І. Бех, О. Панченко, Н. Стецюра, О. Савченко, С. Гончаренко та ін.) [8]. Сутність інформаційно-комунікативного навчання відображено в працях таких вчених, як В. Биков, А. Бондаренко, С. Гончаренко, А. Дзюбенко, А. Пінчук, В. Заболотний, Т. Коваль, А. Шестопал та ін. [4].

Інноваційні технології активно впливають на процес навчання та виховання майбутніх менеджерів освіти, оскільки змінюють процес передачі знань та методи навчання.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є визначення основних напрямків професійного становлення менеджерів освіти нового покоління та виявлення ефективних сучасних педагогічних технологій у процесі підготовки менеджерів освіти. За визначенням В. Гладкової, «менеджер освіти – це професія, вид діяльності, основою якої є такі знання та здібності людини, спираючись на які можна керувати, організувати та управляти освітніми процесами та технологіями й відчувати за це відповідальність» [3]. Приєднуємося до думки вченого, що для розуміння управлінського професіоналізму важливо враховувати тенденції у змісті діяльності сучасних менеджерів [5].

Отже, враховуючи вищевикладене, необхідно звернути увагу на підготовку та перепідготовку менеджерів освіти нового покоління, здатних діяти в сучасних умовах інформатизованого суспільства, де діяльність компетентного фахівця пов'язана з науково-технічним розвитком (НТР) та розвиненими телекомунікаційними засобами.

Основні результати дослідження. Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні характеризується відстороненням від тоталітарної уніфікації та стандартизації педагогічного процесу, інтенсивним переосмисленням цінностей, пошуком нового в теорії й практиці навчання та виховання. Основою інноваційних процесів в освіті є дві важливі проблеми педагогіки - проблема вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду; проблема впровадження в практику досягнень психолого-педагогічної науки.

Результатом сучасних інноваційних процесів є використання практичних і теоретичних інновацій, а також сформованих на межі теорії та практики. На думку С. Ніколаєнка, розвиток якісної освіти можливий лише через розвиток інновацій та інноваційних процесів. Вони виражаються в тенденціях накопичення та модифікації різноманітних інновацій, які призведуть до того, що вони стануть похідними у трансформації та змісті нової якісної освіти. Зараз помітно зростає кількість досліджень, предметом яких є використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

ІКТ мають великий вплив на навчальний процес майбутніх менеджерів освіти, оскільки змінюють схему передачі знань та методи навчання та виховання. У рамках ІКТ також розглядаються мультимедійні технології, які допомагають в обробці та відтворенні різних типів сигналів, засобів і методів обміну інформацією. С. Гончаренко вважає, що мультимедійні засоби навчання – це сукупність програмно-апаратних засобів, які надають користувачеві можливість спілкуватися з комп'ютером за допомогою різних медіа: гіпертексту, графіки, анімації, звуку, відео. Мультимедійні системи забезпечують користувача персонального комп'ютера наступними видами інформації: текст, зображення, анімаційні картини, аудіокоментарі, цифрове відео [9].

Основу сучасної ІКТ-підготовки складають електронно-обчислювальна техніка, програмно-методичне забезпечення і передові комунікаційні засоби. З використанням ІКТ також розширюються можливості для самостійної роботи майбутніх менеджерів освіти. Її основу становить робота з навчальними програмами, системами тестування, інформаційними базами даних (ІБД). Саме використання ІКТ у навчальному процесі сприяє активізації самостійної роботи майбутніх менеджерів освіти; формування інформаційно-комунікаційної компетентності та розвитку комунікативних навичок; формування аналітичних та дослідницьких умінь; розкриття творчого потенціалу; розвиток умінь і навичок, необхідних у професійній діяльності; формування вміння приймати оптимальне рішення у складній ситуації; посилення прагнення до самовдосконалення. Інформація професійно-технічної

освіти висуває нові вимоги до професійних якостей і рівня підготовки спеціалістів.

Розвиток сучасних ІКТ стає однією з важливих складових професійної підготовки будь-якого фахівця, в тому числі й освітньої галузі, що потребує розробки та впровадження в навчальний процес професійно орієнтованих програм і курсів, спрямованих на опанування основами необхідного знання та накопичення базового досвіду використання їх у професійній діяльності. У підготовці майбутніх менеджерів освіти важливо озброїти їх знаннями, а також розвинути вміння здобувати знання та використовувати їх у професійній діяльності [7].

Професійна підготовка майбутнього менеджера освіти має особливості, тому одним із завдань є виявлення та обґрунтування можливостей використання сучасних ІКТ у розробці навчально-методичного комплексу навчальної дисципліни, що забезпечить новий якісний рівень підготовки компетентних менеджерів освіти.

Оскільки універсальні компетенції безпосередньо не пов'язані з вирішенням професійних завдань, а залучені в успішному виконанні професійної діяльності, можна зробити висновок, що використання нових ІТ для сучасного менеджера освіти є не пріоритетним, а лише допоміжним у виконанні завдань професійних функцій. Універсальні компетенції дозволяють майбутнім менеджерам освіти бути потрібними не лише у своїй професії, а й на ринку праці загалом, успішно реалізовувати себе в інших сферах діяльності, що, на нашу думку, також є актуальним у сучасному світі.

Зараз поняття «інновація» розглядається як інновація або введення нового, однак однозначних підходів до змісту категорій «інновація» та «інновація» ще не розроблено. На початку ХХ століття розпочалося дослідження закономірностей інновацій у сфері освіти. Вченими досліджено низку важливих аспектів педагогічної інноватики (М. Бургін, В. Гузєєв, І. Дічковська, М. Кларін та ін.) [8]. Проте пояснення сутності педагогічних інновацій дуже суперечливі. У педагогічному трактуванні під інноваціями розуміють нововведення в педагогічній системі, вдосконалення методики здійснення педагогічного процесу. Педагогічна інновація – це цілісний процес, спрямований на створення нової форми освітньої практики, тобто це свідомо спроба вдосконалити наявну практику відповідно до певних бажаних цілей. На відміну від традиційної освіти, інноваційна освіта має на меті не стільки формування певної суми знань, скільки забезпечення розвитку особистості менеджера, вона прагне врахувати індивідуальність, оригінальність, самоцінність кожної людини. В інноваційній підготовці суб'єктивний досвід керівника, його здібності, інтереси, ціннісні орієнтації, інтелектуальні можливості є визначальними у виборі цілей, змісту та методів навчання.

Модульно-розвиваюче ІКТ-навчання, на нашу думку, є найбільш пріоритетним і перспективним напрямком і методом інноваційних педагогічних технологій, які позитивно впливають на формування методичної компетентності майбутніх менеджерів освіти. Ці технології є студентоцентрикованими педагогічними технологіями, які забезпечують професійну та соціальну мобільність майбутнього фахівця та його конкурентоспроможність на ринку праці [2].

Модульна технологія – це дидактична система, яка являє собою сукупність форм і методів організації та управління навчальним процесом з високим рівнем самостійності студента на основі систематичного та поетапного засвоєння функціональних одиниць професійної діяльності [6].

Навчання за цією технологією реалізує новий підхід до організації професійної підготовки майбутніх педагогів і передбачає відхід від традиційної схеми «навчальний семестр, навчальний рік, навчальний курс»; раціональний поділ навчального матеріалу на модулі та контроль якості засвоєння практичного і теоретичного матеріалу кожного модуля; перевірка якості підготовки здобувачів освіти до кожного практичного чи семінарського заняття; використання широкої шкали оцінювання знань, підвищення об'єктивності оцінювання знань здобувачів освіти; поєднання поточного та підсумкового контролю навчальних досягнень здобувачів освіти із засобами суцільного самоконтролю; впровадження здорової конкуренції в освіті; виявлення та розвиток творчих здібностей здобувачів освіти. Важливою умовою впровадження кредитно-модульної технології у вищій школі є вміння виділяти основні наскрізні ідеї, на розкриття та засвоєння яких спрямований кожний модуль.

Суттєвими перевагами кредитно-модульної системи організації навчального процесу є використання інтерактивних форм і методів роботи студентів під керівництвом викладача, індивідуалізація навчання, цілеспрямована робота із самоосвіти в комп'ютерних класах і читальних залах, на об'єктах майбутньої професійної діяльності. Кредитно-модульна система інтегрує системний діяльнісно-особистісно-орієнтований підхід до змісту професійної підготовки майбутнього фахівця.

Системний підхід передбачає формування міждисциплінарного інтегративного змісту професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти. Загалом система – це стійка взаємопов'язана та співзалежна структура, властивості та дії якої не зводяться до суми властивостей та дій, що складають її елементи. Отже, систематизація – це не просто впорядкування, виявлення структурних зв'язків, функціональних залежностей, формалізація, а й досягнення результату, коли ціле діє ефективніше, ніж сума його складових. Діяльнісний підхід передбачає включення майбутнього менеджера в діяльність на

всіх етапах пізнання. Причому його навчальна діяльність має бути самостійною та особистою. Це говорить про те, що основними її компонентами повинні бути особистісні навчально-пізнавальні мотиви, дії, цілепокладання, планування шляхів вирішення навчальних завдань, а також самооцінка. Суттєвим моментом є рефлексія здобувачів освіти щодо своїх знань, умов їх функціонування та застосування на основі інтроспекції.

Студентоцентричний підхід передбачає партнерство між викладачем і студентом, стійкість до самостійної роботи, максимальну індивідуалізацію процесу професійної підготовки, формування комплексу індивідуальних навчальних модулів у рамках цілісного процесу підготовки спеціаліста, можливість формування варіативні індивідуалізовані модульні програми.

Модульний розвиток передбачає реалізацію комплексної мети навчання: формування різнобічної творчої особистості майбутнього менеджера освіти. Значне збагачення навчального процесу у ВНЗ відбувається коштом нових ІКТ. Майбутні менеджери освіти повинні вміти вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, шукати професійно значущу інформацію, вміти вирішувати професійні завдання з використанням сучасних ІКТ [7].

Висновки. Впровадження інноваційних педагогічних технологій навчання у вищих навчальних закладах України сприяє вдосконаленню професійної підготовки майбутніх менеджерів освіти, враховує їхні навчальні досягнення, робить їх мобільними в європейському освітньому просторі. Отже, підсумовуючи все вищесказане, звертаємо увагу на те, що інформаційні педагогічні технології – це формування професійно-методичної компетентності майбутніх менеджерів освіти, комп'ютерні та мультимедійні навчальні програми як ефективний засіб інноваційних педагогічних технологій у формуванні готовності майбутнього менеджера до ефективної професійної діяльності.

За результатами використання інтерактивних технологій у процесі підготовки менеджерів освіти відбулися зрушення в бік більш прискореного формування у студентів таких якостей, як мотивація, цілеспрямованість, конструктивність, комунікативні здібності, ефективність та креативність.

Подальші дослідження потребують встановлення відповідності цілей, змісту, методів, організаційних форм і засобів навчання науково-технічного, соціально-економічного та культурного розвитку суспільства; забезпечення міжпредметної підготовки з використанням синтезу предметно-методичної та інформаційно-комп'ютерної підготовки; створення умов для поетапного переходу на новий рівень навчання на основі цих технологій. Перспективним напрямком є дослідження ефективності залучення дистанційної освіти для підготовки менеджерів освіти.

Література:

1. Гула Л. В. Методи навчання у ЗВО: сучасні тренди. *Інноваційна педагогіка*. 2022. №54. С. 133-136.
2. Гула Л. В. Студентоцентризм як один з механізмів підвищення якості вищої освіти. *Модернізація та наукові дослідження: парадигма інноваційного розвитку суспільства і технологій : матеріали III міжнар. конф. м. Київ, 24–25 січня 2020 р.* 2020. С. 3-5.
3. Євтух М.Б. Волощук І.С. Забезпечення якості вищої освіти – важлива умова інноваційного розвитку держави і суспільства. *Педагогіка і психологія*. 2018. № 1 С. 70-74.
4. Згуровський М.З. Коваленко І.І., Михайленко В.М. Вступ до комп'ютерних інформаційних технологій: навч. посіб. К.: Вид. Європ. ун-ту, 2013. 265 с.
5. Компетентністний підхід у сучасній освіті; світовий досвід української перспективи. Бібліотека з освітньої політики / О.В. Овчарук та ін. К.: К.І.С., 2004. 112 с.
6. Пастернак Н.О. Модульна технологія навчання у вищих закладах освіти. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету*. Серія «Педагогіка». 2005. №4. С. 32-36.
7. Пометун О.І. Пироженко Л.В. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. К., 2012. 120с.
8. Сизоненко В. Політика і стратегія інноваційного розвитку України: євро інтеграційний аспект. *Вища школа*. 2008. №6. С. 29 – 30.
9. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко та ін. К.: Либідь, 2008. 636 с.
10. Samoilenko Y., Britchenko I., Levchenko I., Loşonczi P., Bilichenko O., Bodnar O. Economic Security of the Enterprise Within the Conditions of Digital Transformation. *Economic Affairs*. 2022. Vol. 67, No. 04, pp. 619-629. DOI: 10.46852/0424-2513.4.2022.28. URL: <http://ndpublisher.in/admin/issues/EAv67n4z2.pdf>.

References:

1. Hula, L. V. (2022). Teaching methods in higher education institutions: modern trends. *Innovative pedagogy*, 54, 133-136. [in Ukrainian].
2. Hula, L. V. (2020). Student-centeredness as one of the mechanisms of quality improvement of higher education. Modernization and scientific research: paradigm of innovative development of society and technologies [Materials III international conf. Kyiv, January 24–25], 3-5. [in Ukrainian].
3. Yevtukh, M.B. (2018). Ensuring the quality of higher education is an important condition for the innovative development of the state and society. *Pedagogy and psychology*, 1, 70-74. [in Ukrainian].
4. Zghurovskiy, M.Z., Kovalenko, I.I. & Mikhailenko, V.M. (2013). *Introduction to computer information technologies*. Kyiv. Ed. Europe University. [in Ukrainian].
5. Ovcharuk, O.V. (2004). *Competency approach in modern education; world experience of the Ukrainian perspective*. Library on educational policy. Kyiv:K.I.S. [in Ukrainian].
6. Pasternak, N.O. (2005). Modular learning technology in higher education institutions. *Scientific notes of Ternopil National Pedagogical University. "Pedagogy"*, 4, 32-36. [in Ukrainian].
7. Pometun, O.I. (2012). *Interactive learning technologies: theory, practice, experience*. Kyiv. [in Ukrainian].
8. Syzonenko, V (2008). Policy and strategy of innovative development of Ukraine: Euro integration aspect. *Higher school*, 6, 29 - 30. [in Ukrainian].
9. Honcharenko, S.U. (2008). *Ukrainian pedagogical dictionary*. Kyiv. Lybid [in Ukrainian].
10. Samoilenko, Y., Britchenko, I., Levchenko, I., Loşonczi, P., Bilichenko, O. & Bodnar, O. (2022). Economic Security of the Enterprise Within the Conditions of Digital Transformation. *Economic Affairs*, Vol. 67, No. 04, pp. 619-629. DOI: 10.46852/0424-2513.4.2022.28.

